

REPUBLIKA E KOSOVES-REPUBLIKA KOSOVA-REPUBLIC OF KOSOVA	
QEVERIA E KOSOVES-VLADA KOSOVA-GOVERNMENT OF KOSOVA	
MINISTRIA E SHENDETESISË-MINISTARSTVO ZDRAVSTVA-MINISTRY OF HEALTH	
Njësia Org. Org. Jedinica Org. Unit	01
Nr. Prot. Broj Prot. Prot. No.	05-5144
Nr. i faqeve Br. stranica No. pages	-44-
Data: Datum: Date:	03/07/2024
Prishtinë / a	

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria-Vlada-Government

Ministria e Shëndetësisë-Ministarstvo Zdravstva-Ministry of Health
Zyra e Ministrit/Ured Ministra/ Office of dhe Minister

Nr. 127/VII/2024

Datë: 02.07.2024

Ministri i Shëndetësisë, në mbështetje të Nenit 145, pika 2, të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, në përputhje me nenet 10 dhe 11 të Ligjit Nr.06/L-113 për Organizimin dhe Funksionimin e Administratës Shtetërore dhe të Agjencive të Pavarura (Gazeta zyrtare Nr.7.01 Mars 2019), nenit 11 paragrafi 1.5 i Ligjit nr.08/L-117 për Qeverinë e Republikës së Kosovës, nxjerrë:

V E N D I M

- I. Aprovohet Plan programi për trajnimin për paramedik.
- II. Shtojcë e vendimit është Plan programi për trajnimin për paramedik.
- III. Vendimi hyn në fuqi ditën e nënshkrimi nga Ministri i Shëndetësisë.

Dr. Arben Vitia

Ministër i Shëndetësisë

Vendimi u dërgohet:

- Zëvendësministrave;
- Sekretarit të Përgjithshëm;
- Departamenti ligjor;
- Departamentit ZSSH;
- Arkivit të MSH-së.

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government
Ministria e Shëndetësisë - Ministerstvo Zdravstva - Ministry of Health

PLAN PROGRAMI PËR TRAJNIMIN PËR PARAMEDIK

Mars 2024

SHKURTESAT DHE TERMINOLOGJIA

AED	Defibrilator i jashtëm i automatizuar
AIS	Rezultati i shkurtuar i dëmtimit
ALS	Mbështetje e avancuar e jetës
APACHE	Fiziologjia Akute dhe Vlerësimi Kronik i Shëndetit
APS	Rezultati i Fiziologjisë Akute
BLS	Mbështetja themelore e jetës
BTLS	Mbështetja themelore e jetës së traumës
CDC	Qendra për Kontrollin e Sëmundjeve
COPD	Sëmundja pulmonare obstruktive kronike
CPR	Reanimacion kardiopulmonar
ECG	Elektrokardiogram
EMS	Shërbimi mjekësor emergjent
EMTRAS	Rezultati i Traumës Emergjente
ED/ER	Departamenti i Emergjencave/Dhoma e Urgjencës
GCS	Glasgow Coma Rezultati ICD Klasifikimi Ndërkombëtar i Sëmundjeve
ICU	Njësia e Kujdesit Intensiv 5
ISS	Rezultati i rëndë i dëmtimit
mmHg	Milimetues të merkurit
PATI	Rezultati i traumës penetruese të barkut
PEA	Aktiviteti Elektrik pa Pulse
PT	Koha e protrombinës
RR	Shkalla e frymëmarrjes
RRR	Reduktimi i Rrezikut Relativ
RTS	Rezultati i rishikuar i traumës
SBP	Presioni Sistolik i gjakut
TCRA	Arrestimi Traumatik Kardiorespirator
TL	Drejtues i ekipit
TM	Anëtar i ekipit
VF	Fibrilacioni ventrikular
VT	Takikardia ventrikulare
ACEI	Frenues i enzimës konvertuese të angiotenzinës
AED	Defibrilator i jashtëm i automatizuar
AKS	Sindroma Koronare Akute
ALS	Advanced Life Support
AV	Atrioventrikular
AVNRT	Takiarithmia e rihyrjes nyjore AV
AVRT	Takiarithmia me rihyrje AV

BLS	Mbështetje Bazë e Jetës
BTE	Eksponencial i cunguar dyfazor
Testi CAS	Testi i Simulimit të Arestit Kardiak
CK	Kinaza e keratinës
CPC	Kategoria e Performancës Cerebrale
DNAR	Mos u përpiqni të ringjallni
EKG	Elektrokardiogram
ERC	Këshilli Evropian i Reanimacionit
EWS	Rezultatet e Paralajmërimit të Hershëm
FA	Fibrilacioni i atriumeve
GCS	Shkalla e komës së Glasgout
HDU	High Dependency Unit- njësia e kujdesit gjysëmintensiv
EMS	Shërbimet Mjekësore të Urgjencës
ICD	Defibrilator kardioverter i implantueshëm
AMI	Infarkti akut i Miokardit
IM	Intramuskular
IO	Intrakockor
IV	Intravenoz
CPR	Reanimacion kardiopulmonar
LMA	Laringeal Mask Airway
LT	Tuba Laringeale
MET	Ekipi i Urgjencës Mjekësore
MILS	Stabilizimi manual në linjë
NSTEMI	Infarkti i Miokardit me ngritje jo-ST
PEA	Aktiviteti elektrik pa puls
PEEP	Presioni Ekspirator pozitiv në fund
PCI	Ndërhyrje koronare perkutane
RLB	Bifazike drejtvizore
ROSC	Rivendosja e qarkullimit spontan
SAD	Defibrilatorë këshillues për goditje
STEMI	Infarkti i Miokardit me Ngritje ST
SVT	Takikardi supraventrikulare
VF	Fibrilacioni ventrikular
VT	Takikardia ventrikulare
WPW	Sindroma Wolff-Parkinson-White

PËRMBLEDHJE

Hartimi i këtij planprogrami bazohet në planin e veprimit për Paramedik në sistemin shëndetësor, Forcën e sigurisë dhe institucionet që ofrojnë shërbimin emergjent 2023-2025. Sipas këtij plani, synimi kryesor është plani i trajnimit dhe shkollimi, duke u mbështetur në nivelin e përgatitjes profesionale në nivel vendi. Në Ligji nr. 05/L -024 për shërbimin mjekësor emergjent, neni 3 përkufizimet, pika 1.11. Paramedik - infermier i cili ka shkollim të lartë të infermierisë, dhe ofron kujdes mjekësor emergjent në mjedise paraspitalore, i aftësuar dhe edukuar me kurse bazike dhe të avancuara të mbështetjes së jetës, ose i cili e asiston mjekun në ofrimin e kujdesit mjekësor në rast të aksidenteve apo një emergjence mjekësore, regjistri zyrtar i profesionistëve shëndetësor, si dhe në regjistrin zyrtar të profesionistëve shëndetësor.

Qëllimi i trajnimit për paramedik, është ngritja dhe fuqizimi i kapaciteteve ekzistuese për të mbuluar ofrimin e rregullt të shërbimit emergjent-paramedik në nivel vendi, duke marrë parasysh që në Kosovë ky shërbim nuk është i mbuluar. Ky planprogram do të kontribuojë në rritjen e mbulueshmërisë me shërbime urgjente të popullatës dhe zvogëlimin e vdekshmërisë nga aksidente dhe fatkeqësitë tjera natyrore, të cilat mund të mbështeten përmes ofrimit të këtij shërbimi. Do të ketë pjesën teorike dhe praktike të cilat do të realizohen me kyçjen e stafit vendor dhe ndërkombëtar, përmes edukimit dhe trajnimeve përkatëse.

Planprogrami për trajnimin për paramedik do të jetë i harmonizuar me vendet mike duke u bazuar në ekspertizën, rekomandimet si dhe përkrahjen e tyre nga kjo fushë. ~~Me përfundimin me sukses të këtij trajnimi, synohet menaxhimi më i mirë dhe efikas i emergjencave në vend.~~

Kriteret e përzgjedhjes së pjesëmarrësve janë:

- Mosha (25+)
- Mirëqenia e plotë fizike dhe psikike e kandidatit
- Të posedoj certifikatën shëndetësore
- Të posedojë licencë të infermierisë
- Certifikatë e lëshuar nga gjykata që nuk është nën hetime
- Përvoja e punës së paku pesë (5) vite në shërbimet emergjente-përparësi ofrimi i shërbimeve emergjente/urgjente në terren
- Të posedoj patentë shofer të vlefshëm (përparësi ngasja emergjente)
- Të paraqes një referencë nga mbikëqyrësi i aplikantit
- CV e kandidatit
- Të përgadis një ESE të shkruar ose të shtypur që përshkruan përvojën e aplikantit në ofrimin e shërbimit emergjent (ESE minimum prej 100 fjalëve)
- Të ketë njohuri bazike të gjuhës angleze (e preferuar).

Përzgjedhja e kandidatit/studentit për trajnimin për paramedik do të bëhet duke u bazuar në kriteret përzgjedhëse të lartë cekura. Këto kriterë ndihmojnë për arsyen që aplikantët e këtij programi të jenë të përgatitur mirë për të përballuar sfidat dhe për të ofruar kujdes me cilësi të lartë.

Pas përfundimit të suksesshëm të trajnimit/shkollimit, kandidati duhet të jetë në gjendje:

1. Të jetë i aftë të përshkruaj dhe të marrë masat mrojtëse personale të personelit shëndetësor.
2. Të përcaktoj veprimet bazike për ngjarjet e lidhura me traumën, sëmundjen (sigurinë, vlerësimin e vendit të ngjarjes dhe mekanizmin e lëndimit).
3. Të vlerësoj gjendjen shëndetësore të personave të sëmurë/lënduar, në veçanti njohja e një kërcënimi jetik, vendosja për nevojën për të thirrur staf mbështetës profesional, pajisje të tjera shpëtimi ose ndihmë tjetër mjekësore dhe zbatimin e masave të nevojshme
4. Të jetë i aftë për ekzaminimin primar në vendin e ngjarjes, konstatimi i shenjave vitale (vetëdija, frymëmarrja dhe qarkullimi)
5. Të jetë në gjendje të përgadis pacientin për evakuim dhe të njoh mënyrat e evakuimit, lëvizjes dhe transportit të të lënduarit/sëmurit.
6. Të jetë i aftë që në vendin e ngjarjes të stabilizoj pacientin para se të bëjë evakuimin e tij.
7. Të observoj pacientin në bazë të protokoleve specifike për fushën e emergjencës.
8. Të jetë i aftë/kompetent të ordinojë terapinë duke u bazuar në kompetencat e paramedikëve (lista e medikamenteve dhe veprimeve të lejuara).
9. Të jetë i aftë të bëjë prioritizimin/triazhimin e pacientit dhe përcaktoj nivelin e trajtimit (gjedhja e destinacionit-spitalit të përshtatshëm të transportit dhe monitorimi i gjendjes mjekësore të pacientit dhe zhvillimit të tij gjatë transportit)
10. Të jetë i aftë të komunikoj me persona përgjegjës, institucione ose autoritete përgjegjëse duke u bazuar në protokolet e komunikimit.
11. Të jetë i aftë të punojë në ekip dhe të dokumentoj pas të gjitha veprimeve dhe masave të ndërmara gjatë trajtimit për shpëtimin e jetës së pacientit sipas procedurave standarte të operimit (PSO).
12. Të kryej reanimacion kardiopulmonare (RKP) me cilësi të lartë sipas rekomandimeve të Shoqatës Amerikane të Zemrës (AHA) për mbështetjen e jetës bazë (BLS)
13. Të jetë i aftë të bëjë dallimin midis shokut të kompensuar dhe të dekompensuar (hipotensiv) dhe të jetë i aftë të kryej intervenime të hershme për trajtim.
14. Të jetë i aftë të dalloj pacientin stabil apo jostabil me aritmi, duke u bazuar në PSO.
15. Të jetë i aftë të menaxhoj/monitoroj gjendjen pas arrestit kardiak.

VLERËSIMI I KANDIDATIT / STUDENTIT

Vlerësimi i kandidatit është proces i rëndësishëm që përfshin vlerësimin e përvojës, aftësive të komunikimit, aftësive praktike, teknike si dhe qëndrimit profesional të tij.

Standardet arsimore të përfshira këtu janë krijuar së pari për fillimin e trajnimit bazik paramedik, deri në trajnimin e avancuar të paramedikëve. Planprogrami do të ketë pjesën teorike dhe atë praktike që do të poentohet me ECTS sipas kriterëve të përcaktuara nga OIK. Programi përbëhet nga 4 module bazë, kurse sa i përket kohëzgjatjes së trajnimit për paramedik, trajnimi do të zgjasë 32 javë.

Me ECTS nënkuptohet sasia e orëve të studimit të cilat kandidati/student duhet ti kaloj për të arritur të arriturat e mësimdhënies. Çdo program trajnimi për paramedik do të ofrojë një kurs studimi të koordinuar, të përbërë nga pjesa teorike dhe praktike, të krijuar për qëllimin e përgatitjes së një personi për t'iu nënshtruar provimit të certifikimit për paramedik.

~~Pjesa teorike e programit të trajnimit për paramedik do të kryhet në institucione shëndetësore dhe nga stafi i përgaditur shëndetësor për këtë trajnim. Pjesa praktike e programit të trajnimit për paramedik do të kryhet në institucionet shëndetësore me paisje të avancuara për dhënjën e ndihmës emergjente/urgjente.~~

NJOHURITË E PËRGJITHSHME TË KANDIDATIT

Temat që do të shtjellohen në këtë planprogram gjatë trajnimit për paramedik në pjesën teorike dhe praktike janë:

1. Hyrje në anatominë normale të njeriut
2. Ndihma e Parë dhe Ndihma e Parë e Avancuar
3. Higjiena dhe Masat mbrojtëse personale
4. Terminologjia mjekësore
5. Çrregullime në funksionet jetësore, rrugët e kontrollit dhe veprimet që duhen ndërmarrë
6. Rastet urgjente dhe veprimet që duhen ndërmarrë
7. Emergjenca të veçanta dhe veprime që duhen ndërmarrë
8. PALS
9. Përdorimi i pajisjeve mjekësore në shërbimit emergjent/urgjent
10. Menaxhimi i stresit
11. Bazat farmakologjike në mjekësinë emergjente/urgjente

Kandidatët obligohen që të familiarizohen me terminologjinë dhe teknologjinë mjeksëore si dhe në njohjen me objektivat dhe principet e trajnimit/shkollimit, para se të fillohet me modulet e avancuara. Këto tema të integruara në këtë strukturë synojnë të sigurojnë që kandidati të jetë i përgatitur në përballjen në sistuata të ndryshme si dhe për të ofruar kujdes cilësor shëndetësor në kohë reale.

Pas përfundimi të çdo moduli kandidati duhet ti nënshtrohet testit për modulin përkatës. Pas përfundimit të të gjitha moduleve kandidati duhet të nënshtrohet testit final (teorik dhe praktik). Kriteri për përfundim të suksesshëm të këtij trajnimi do të jetë testimi final për të 4 modulet, në përqindje prej mbi 85%.

Kandidati duhet të marr pjesë aktive në trajnim, me pjesëmarrje aktive nënkuptohet:

Vijimi i orëve të mësimi

Vijimi i rregullt (pa vonesa) i orëve të mësimi

Kryerja e detyrave praktike me kohë.

Zhvillimi i një kornize për punën pedagogjike në trajnimin e paramedikëve përfshin strukturimin e procesit arsimor për të siguruar që kandidati/studenti të fitoj njohuritë, aftësitë dhe qëndrimet

e nevojshme për t'u bërë profesionistë kompetentë në këtë fushë të rëndësishme. Po ashtu ky plan program do të harmonizohet me standardet ndërkombëtare për arsimin dhe çertifikimin.

LISTA E TRAJNIMEVE PËR PARAMEDIK

Disa nga trajnimet që kandidati/studenti duhet ti ndjek gjatë procesit të trajnimit të paramedikëve janë të listuara si më poshtë. Kjo listë e trajnimeve do të mbështetet edhe me praktikën klinike.

- Njohuritë e përgjithshme
- BTLS -Bazik Trauma Life Suport
- ATLS -Advance Trauma Life Suport
- ACLS -Advance Cardiac Life Suport

Njohuritë e përgjithshme: Në njohuritë e përgjithshme për këtë planprogram përfshihet:

Anatomia normale e njeriut; shqyrtimi i strukturës dhe funksionet e ndryshme të trupit të njeriut. Sistemi osteomuskular, sistemi nervor, sistemi qarkullimit të gjakut, sistemi respirator, sistemi kardiovaskular etj.

Ndihma e Parë dhe Ndihma e Parë e Avancuar; nevoja dhe detyra, parandalimi, zinxhiri i shpëtimit, zona e rrezikut, shpëtimi, pacientët e urgjencës, anamnezat (skema e strukturuar, rivlerësimi), kontrolli dhe kontrolli i funksioneve jetësore, gjakderdhja kritike, shoku, plagët dhe trajtimi i plagëve, kontuzionet, lëndimet e kyçeve, thyerje, dëmtime fyti, helmime, transport.

Higjiena dhe Masat mbrojtëse personale; higjiena personale, dezinfektimi, sterilizimi, asgjësimi i mbetjeve infektive, teoria e përgjithshme e infeksionit, kryesisht e personelit të lënduar, plani i veprimit të higjienës, transporti i pacientëve infektivë.

Terminologjia mjekësore; bazat: qarkullimi i gjakut, gjymtyrët, lëkura, kafka dhe trupi, krahori dhe abdomen.

Çrregullime në funksionet jetësore, rrugët e kontrollit dhe veprimet që duhen ndërmarrë; Përkufizimi i funksioneve vitale, Niveli i vetëdijes (GCS), Statusi c-ABCDE, ekzaminimi primar dhe sekondar, shoku, administrimi i oksigjenit, ventilim i asistuar, përcaktimi i vdekjes.

Rastet urgjente dhe veprimet që duhen ndërmarrë; administrimi i Komës, STROKE, konvulsione, okluzion vaskular akut (gjymtyrë), urgjenca pulmonare dhe kardiake, urgjenca të përgjithshme kirurgjikale, urgjenca gjinekologjike dhe urologjike, the trajtimi i helimeve me agjentë të ndryshëm.

Emergjenca të veçanta dhe veprime që duhen ndërmarrë; të kuptohet drejtë për ofruesit e kujdesit shëndetësor që drejtojnë ose marrin pjesë në menaxhimin e urgjencave të frymëmarrjes dhe kardiovaskulare, arrest kardiopulmonar dhe kushte të tjera emergjente dhe kritike në

pacientët pediatrik: Menaxhimi e emergjencave respiratore, rruga ajrore dhe e avancuar, sigurimi i vijës venoze, si dhe koordinimi i ekipit të reanimacionit dhe vlerësimi.

Defibrilimi (pajisje gjysmë automatike); Parimet e defibrilimit, indikacionet për përdorimin e defibrilimit, menaxhimi i pajisjes gjatë defibrilimit, kontrolli i suksesit, rreziqet gjatë procesit të defibrilimit.

Përdorimi i pajisjeve mjekësore në shërbimit emergjent; Informacioni dhe trajtimi mbi pajisjet mjekësore, teknikat e shpëtimit dhe pozicionimit të pacientëve, ambulancat, çantë për reanimim, pajisjet për aspirim, oksigjeni, sistemet e infuzionit, pajisjet për matjen e shtypjes të gjakut.

Fatkeqësi, incidente të mëdha, incidente materiale të rrezikshme; Aspektet ligjore, fazat e menaxhimit të katastrofës, organizimi i udhëheqjes, parandalimi (personal, material, financiar), triazhi, alarmi, arritja në vendngjarje, koordinimi dhe komunikimi me organizatën operationale, masat e sigurisë së vendit të ngjarjes, marrja e masave të menjëhershme jetë shpëtuese, numri i viktimave në masë dhe vetëmbrojtja/siguria

Menaxhimi i stresit; Stresi, PTSD, djegia, lodhja, shkaqet e stresit, zbulimi i hershëm, parandalimi, kujdesi psikologjik për pacientët/të lënduarit/të plagosurit, sindromat e stresit, mbikëqyrja, rrjeti psiko-social (kolegët/shokët në ndihmë)

Bazat farmakologjike; Aspektet ligjore, narkotikët, mënyrat e aplikimit/ndihmës/ njohuritë lidhur me efektet të medikamenteve, njohja dhe aplikimi i medikamenteve emergjente (përdorimi, diferencimi), kujdesi dhe ruajtja e tyre.

BTLS:

Kursi Basic Trauma Life Support (BTLS) i krijuar për t'u siguruar ofruesve të kujdesit paraspitalor aftësitë e nevojshme për të ofruar një vlerësim të plotë, ringjallje fillestare dhe transport të shpejtë të viktimës së traumës (anex I).

ATLS: Qëllimet e Programit Trajnimi i Mbështetjes së Avancuar të Jetës në Traumë (ATLS) i siguron pjesëmarrësve të saj një metodë të sigurt dhe të besueshme për trajtimin e menjëhershëm të pacientëve të lënduar dhe njohuritë themelore të nevojshme për:

1. Vlerësimin e gjendjes së pacientit me shpejtësi dhe saktësi.
2. Reanimimin dhe stabilizimin e pacientëve sipas prioritetit.
3. Përcaktimin nëse nevojat e pacientit tejkalojnë burimet e një institucioni dhe/ose aftësitë e mjekut.
4. Organizimin e përshtatshëm të transferit inter-spitalor ose intraspitalor të pacientit (çka, kush, kur dhe si).
5. Sigurimin që kujdesi optimal të sigurohet dhe se niveli i kujdesit nuk përkeqësohet në asnjë moment gjatë proceseve të vlerësimit, reanimimit ose transferimit (anex II).

ACLS - Advance Cardiac Life Support. Kursi i Avancuar i Mbështetjes së Jetës Kardiake (ACLS) është krijuar për të mësuar aftësitë e nevojshme për të vlerësuar dhe administruar kujdesin

brenda 10 minutave të para të një arresti kardiak të të rriturve. Ofruesit mësojnë aftësitë e nevojshme për të menaxhuar skenarët e avancuar të mbështetjes kardiake:

-Urgjencën e frymëmarrjes

-Llojet e ndryshme të arrestit kardiak (VT/VF e thjeshtë, VT/VF komplekse, PEA, aktiviteti Elektrik pa puls dhe asistoli)

-Urgjencat para arrestit (të qëndrueshme dhe të paqëndrueshme) bradikardi dhe takikardi, sindroma akute koronare dhe goditjet në tru.

Kandidatët do të praktikojnë zbatimin e këtyre dhe aftësive të tjera në rastet e simuluara dhe do të praktikojnë rolet e Udhëheqësit të Ekipit dhe të anëtarëve të ekipit (*anex III*).

CERTIFIKIMI I PARAMEDIKËVE

Certifikimi i paramedikëve është një proces që lejon kandidatin për të punuar në fushën e shëndetësisë/paramedik. Kjo përfshin përfundimin me sukses të trajnimit, kryerjes së testimit, kolokfiumeve dhe provimit final për të vlerësuar njohuritë e kandidatit në procedurat mjekësore, ofrimin e kujdesit shëndetësor si dhe përdorimin e pajisjeve mjekësore. Pas certifikimit kandidati do të jetë i aftë të kryej detyrat në mënyrë të pavarur në apsketin e paramedikut.

Certifikimi i paramedikëve për njohuritë dhe vlerësimin e tyre, bazuar në modulet e trajnimit do të bëhet çdo 5 vite, duke marrë parasysh që edhe modulet e trajnimit rishikohen çdo 5 vite.

Kurse sa i përket pjesës së licencimit dhe profilizimit të paramedikëve, kjo do të bëhet në sipas Ligjit të Odave të profesionistëve shëndetësor, Ligji 04/L-150.

RAPORTI NDËRMJET LEKTOR-INSTRUKTOR-STUDENTË

1. Në marrëdhëniet e tyre të ndërsjella, ligjëruesit dhe pjesëmarrësit duhet të tregojnë respekt të ndërsjellë, besim, mirësjellje dhe bashkëpunim.
2. Gjatë mësimdhënies, lektorët dhe kursantët duhet të mbajnë dhe inkurajojnë marrëdhënie bashkëpunimi, si një ekip, punojnë dhe shkëmbejnë përvoja, ndihmojnë dhe udhëzohen kolegialisht.
3. Lektorët-instruktor duhet të paralajmërojnë për pretendime joprofesionale duke shmangur procedurat që do të shkaktonin nënvlersimin dhe zhvlerësimin e dinjitetit të tjerëve.
4. Lektorët duhet të jenë korrekt, të besueshëm dhe profesional në paraqitjen e pikëpamjeve të tyre mbi ekspertizen, punën dhe sjelljen e kolegëve dhe paraqesin vërejtjet e tyre në një vend të përshtatshëm, siç janë takimet e lektorëve dhe raportet e trajnimit.

5. Instruktorët dhe kandidatët e kursit duhet të përmbahen nga sjelljet që mund të dëmtojnë reputacionin e tyre profesional ose mënyra se si punon një ligjërues ose participant.
6. Lektorët dhe kursantët duhet të konsultohen me njëri -tjetrin në lidhje me shqetësimet etike dhe të paralajmërojnë shkelje të dispozitave të Kodit të Etikës.
7. Të gjithë pedagogët dhe kursantët duhet të njihen me përmbajtjen e Kodit Etik.
8. Mosrespektimi nga ana e ligjëruesit në parimet dhe detyrimet e këtij Kodi Etik janë shkelje e nderit dhe dinjitetit.
9. Në rast shkeljeve të rënda të këtij Kodi Etik, instruktori -ligjëruesi dhe participant mund të largohen nga trajnimi.

Komunikimi dhe bashkëpunimi i hapur janë thelbësore për të siguruar një ambient të suksesshëm trajnimi.

ANEX I

TEMAT E PLAN PROGRAMIT

BASIC TRAUMA LIFE SUPPORT (BTLS)

Kapitulli 1

Vlerësimi i vendndodhjes

Hyrje

Filozofia e vlerësimit dhe tretmani i pacientit nga trauma

Vlerësimi i vendit të fatkeqësisë

Hapat e vlerësimit të vendndodhjes

~~Ekzaminimi i situatës lidhur me izolimin e materieve të organizmit~~

Sigurimi i vendit të fatkeqësisë

Numri i gjithmbarshëm i të lënduarëve

Paisjet themelore/Resurset tjera të nevojshme

Mekanizmat e lëndimit

Mekanizmat themelor të shfaqur në lëndime gjatë lëvizjes

Ndeshja e mjeteve motorike

Ndeshja frontale

Lëndimet nga timoni

Ndeshjet laterale (anësore)

Goditja e automjetit nga prapa

Ndeshja me rrotullim

Ndeshjet rotative

Lëndimet e këmbësorve

Rrëzimi

Plagët tejshpuese

Plagët nga eksplozimi

Perfundimet e studimit

Rezyme

Kapitulli 2

Vlerësimi primar dhe përpunimi i traumës te pacientët

Vlerësimi i traumës

Vlerësimi i pacientit duke shfrytëzuar planin e prioritetëve

Vlerësimi dhe përpunimi i pacientit

Shqyrtimi i shpejtë i traumës ose ekzaminimi i fokusuar

Inspektimi i shpejtë i traumës

Veprimet kritike dhe vendimi për transport

Ekzaminimi i fokusuar

Ekzaminimi detal

Përfundimi i studimit

Rezyme

Kapitulli 3

Shkathësitë e vlerësimit të pacientit

BTLS shqyrtimi primar

Inspektimi i shpejtë i traumave

Vazhdimi i ekzaminimit dhe ekzaminimi detal

Informatat kritike – vazhdimi i ekzaminimit

Informatat kritike – Ekzaminimi detal

Vlerësimi dhe tretmani i pacienëve me trauma

Aksente nga vlerësimi i pacientit

Vlerësimi i traumës – Algoritmi për vendimet e mjekimi

Kapitulli 4

Patologjia e respiracionit

Qëllimet

Anatomia

Manovra Sellickov

Hapja e rrugës së frymëmarrjes

Observimi

Sukcioni (aspirimi)

Plotësimi i paisjeve për rrugën e frymëmarrjes

Shtesa e oksigjenit

Ventilacioni normal

Ventilacioni (artificial) me presion pozitivë

Compliance (permabiliteti)

Teknika e ventilacionit

Maska me balon vetëzgjerues

Paisja për rrugën e frymëmarrjes

Rezyme

Kapitulli 5

Përkujdesja ndaj rrugës së frymëmarrjes

Bazat e përkujdesjes së rrugës së frymëmarrjes

Plasimi i tubusit nazofaringeal

Plasimi i airwayit orofaringeal

Shfrytëzimi i maskës së xhepit me oksigjen plotësues

Përdorimi i maskës me balon vetëzgjerues

Përdorimi i puls oksimetrit

Përkujdesja e avansuar e rrugëve të frymëmarrjes

Teknika e intubacionit

Intubacioni nazotraheal

Verifikimi i pozitës së tubusit

Kapitulli 6

Trauma torakale

Anatomia

Patofiziologjia

Opstrukcioni i rrugëve të frymëmarrjes

Pneumotoraksi i hapur

Pneumotoraksi tenziv

Hemotoraksi masiv

Kafazi i krahërorit jostabil

Tamponada e zemrës

Ruptura traumatike e aortës

Lëndimet e trakesë ose trungut bronkial

Kontuzioni i miokardit

Ruptura e diafragmës

Lëndimet tjera të kafazit të krahërorit

Rezyme

Kapitulli 7

Shkathtësit e trajtimit të traumës torakale

Dekompresioni i kafazit të krahërorit

Kapitulli 8

Trajtimi dhe vlerësimi i shokut

Bazat e patofiziologjisë

Shenjat dhe simptomat e shokut

Vlerësimi i tahikardisë

Sindromi i shokut

Shoku për shkak të volumenit të vogël (hipovolemia absolute)
Shoku për shkak të sipërfaqës së madhe (hipovolemia relative)
Shoku mekanik (opstruktivë)
Trajtimi i gjendjeve post traumatike të shoku
Shërimi i gjakderdhjes post-traumatike
Gjakderdhja e cila mund të kontrollohet
Gjakderdhja e cila nuk mund të kontrollohet
Gjakderdhja e brendshme
Situata të veçanta
Shoku mekanik
Shfrytëzimi momental i anti-shok pantollonave pneumatik (PASG ose M
Rezyme

Kapitulli 9

Teknika e kompenzimit të lëngjeve

Kanulimi i venës jugullaris externae

Infuzioni intraoseal

Gjatësia e shiritit të ringjalljes

Teknika e vlerësimit të peshës së fëmiut në bazë të shiritit të reanimimit

Kapitulli 10

Trauma e kokës

Anatomia e kokës

Patofiziologjia e traumës së kokës

Presioni intrakranial (PIC)

Sindromi i herniacionit cerebral

Lëndimet e kokës

Lëndimet e skalpit

Lëndimet e kafkës

Lëndimet e trunit

Kontuzioni i trurit

Gjakderdhja subarahnoidale

Lëndimet e trurit për shkak të anoksisë

Gjakderdhja intrakraniale

-Hematomi akut epidural

-Hematoma akute subdurale

-Gjakderdhja intracerebrale

Vlerësimi i pacientit me traumë të kokës

Vlerësimi i vendit të fatkeqësisë

Algoritmi i vlerësimit të pacientit sipas planit të prioritetit

Vlerësimi primar

Përkujdesja e shpejtë ndaj traumës
Ekzaminimi detal
Rezyme

Kapitulli 11

Trauma e palcës kurrizore

Boshti kurrizor normal dhe palca kurrizore
Unazat
Palca kurrizore
Lëndimet e unazave
Lëndimet e palcës kurrizore
Shoku neurogjën
Vlerësimi i pacientit
Algoritmi për shenjat e lëndimit të palcës kurrizore të vlerësimi i pacientit
Tretmani i pacientit
Teknika Log-Roll për vendosjen për vendosje në barrel
Paisjet për kufizimin e lëvizjeve (imobilizim)
Intervenimet në rrugët e frymëmarrjes
Situata të posaqme të kufizimit të lëvizjes së unazave (KLU)
R e z y m e

Kapitulli 12

Teknikat e trajtimit të boshtit kurrizor

Pjesët themelore të sistemit për KLU
Shpëtimi urgjent dhe evakimi i shpejtë
Situatat të cilat kërkojnë evakuim të shpejtë
Veprimet për KLU me ndihmën e barreles së gjatë
Log-roll teknika për pacientin në pozitë të shtrirë
Log-roll pacienti i cili shtrihet barkas me probleme të rrugëve të frymëmarrjes
Sigurimi i pacientit në barrel
Stabilizimi i kokës dhe qafës kur pozita neutrale nuk mund të arrihet në mënyrë të sigurt
Veprimet me helmet
Largimi i helmetes motoristike të pacienti i cili është në rrezik nga lëndimi i unazave të qafës

Kapitulli 13

Trauma e abdomenit

Anatomia
Tipet e lëndimit
Vlerësimi dhe stabilizimi
Vlerësimi i vendit të fatkeqësisë
Vëni re

R e z y m e

Kapitulli 14

Lëndimet e ekstremiteteve

Thyerjet (frakturat)

Dislokacioni

Amputacionet

Plagët e hapura

Lëndimet neurovaskulare

Trupat e huaj

Compartment sindrom

Vlerësimi dhe trajtimi

Vlerësimi i vendit të fatkeqësisë dhe anamneza

Tretmani i lëndimeve të ekstremiteteve

Tipet e llongetave

Trajtimi i posaqëm i lëndimeve

R e z y m e

Kapitulli 15

Shkathhtësitë të traumat e ekstremiteteve

Përdorimi i llongetave të traktionit

Veprimet

Përdorimi i llongetës traktionit sipas Thomasit (llongeta gjysëm unazore)

Kapitulli 16

Diegjet

Anatomia dhe patologjia

Përkujdesja në teren

Lëndimet nga inhalacioni

Lëndimet inhalatore

Djegjet kimike

Djegjet elektrike

Goditja e rrufesë

Transporti sekondar

Djegjet e fëmijve

Rezyme

Kapitulli 17

Traumat të fëmijët

Komunikimi me fëmijun dhe prindërit

Paisjet

Protokoli i paisjeve pediatrike paraspitalore
Vlerësimi i pacientëve
Algoritmi i vlerësimit të pacientit sipas planit të prioritetit
Vlerësimi i frymëmarrjes
Vlerësimi i cirkulacionit
Kontrolla e gjakderdhjes
Ekzaminimi detaj
Lëndimet
Lëndimet e kokës
Lëndimet e kafazit të krahërorit
Lëndimet e kavitetit abdominal
Lëndimi i unazave
Karrikat e fëmijëve që kufizojnë lëvizjet
Përmbledhje nga hulumtimi i rastit
Përmbledhje

Kapitulli 18

Traumat te personat e moshuar

Patofiziologjia e plakjes
Barnat
Vlerësimi i veprimeve me pacient të moshuar me trauma
Ekzaminimi primar

Vlerësimi i rrugës së frymëmarrjes, kontrolles së unazave të qafës dhe shkalla initiale e vetëdijes
Ekzaminimi i shpejtë i traumës ose ekzaminimi i fokusuar
Ekzaminimi i shpejtë ndaj traumës
Vendimi për transport kritik
Vendosja dhe transporti
Ekzaminimi detaj dhe ekzaminimi në vazhdim
Përmbledhje e hulumtimit të rastit
R e z y m e

Kapitulli 19

Traumat në shtatëzani

Epidemiologjia
Ndryshimet fiziologjike në shtatëzani
Përgjegjja në hipovolemi
Ekzaminimi inicial dhe mbikqyrja
Llojet e traumës
Ndeshja e veturës motorike
Lëndimet penetruese
Dhuna në shtëpi

Rrëzimet
Djegjet
Preventiva të shtatzanave me traumë
Përmbledhje e hulumtimit të rastit
R e z y m e

Kapitulli 20

Pacientët nën ndikimin e alkoholit ose drogave

Vlerësimi dhe trajtimi
Pacienti jokooperativ
Përmbledhje e analizës së rastit
Këshilla
Rezime

Kapitulli 21

Arresti kardiopulmonal traumatik

Hipoksemia
Protokoll-Shkaktarët e arrestit kardial në situatat me trauma
Problemet me cirkulacion
Qasja ndaj pacientëve me trauma të arrestit kardial
Plani i përgjithshëm i veprimit
Përmbledhje e analizës së rasteve

R e z y m e

Kapitulli 22

Masat e kujdesit gjatë punës me gjakë dhe substanca të organizmit në rrethin jashtëspitalor

Hepatiti B
Hepatiti C
Virusi human i imunodeficiencës
Tuberkulozi
Metodat e preventivës së bartjes së hepatitit B, hepatitit C dhe HIV-it
Përmbledhje e rastit
Rezime

ANEX II

ADVANCED TRAUMA LIFE SUPPORT ATLS

Temat sipas kapitujve

Moduli 1: Vlerësimi fillestar dhe Menaxhimi

Plani

Prezantimi

Përgatitja

Faza paraspitalore

Faza spitalore/triazha

Viktima multiple

Viktima massive/kontrolla primare

Popullatat e veçanta

Sigurmi i rrugëve ajrore dhe mbrojtja e shtyllës cervikale

Frymëmarrja dhe ventilimi

Qarkullimi dhe kontrolla e gjakderdhjes

Paaftësitë (Evaluimi neurologjik)

Ekspozimi dhe kontrollimi i mjedisit/reanimimi

Rrugët ajrore

Frymëmarrja, ventilimi dhe oksigjenimi

Qarkullimi dhe kontrolla e gjakderdhjes

Ndihmëse të kontrollimit primar dhe reanimimit

Monitorimi elektrografik

Kateteri urinar dhe tubi gastrik

Monitorimi tjetër

Ekzaminimet radiologjike dhe hulumtimet diagnostike

Konsidero nevojën për transfer të pacientit

Kontrolla sekondare

Anamaneza

Ekzaminimi fizikal
Ndihmëse të kontrollimit sekondar
Rievaluimi
Kujdesi definitiv
Fatkeqësitë
Regjistrimet dhe konsideratat ligjore
Regjistrimet
Pëlqimi për trajtim
Dëshmitë forenzike
Bashkpunimi
Përmbledhje e Kapitullit

Moduli 2: Menaxhimi i rrugëve ajrore dhe ventilimit

Plani
Objektivat
Prezantimi
Rrugët ajrore
Njohja e problemit
Shenjat objektive të obstrukcionit të rrugëve ajrore
Ventilimi
~~Njohja e problemit~~
~~Shenjat objektive të ventilimit joadekuat~~
Menaxhimi i rrugëve ajrore
Parashikimi i rrugëve ajrore të vështira
Skema e vendosjes së rrugëve ajrore
Teknikat e mirëmbajtjes së rrugëve ajrore
Rrugët ajrore definitive
Menaxhimi i oksigjenimit
Menaxhimi i ventilimit
Përmbledhje e kapitullit

Moduli 3: Shoku

Plani
Hyrja
Patofiziologjia e shokut
Fiziologjia bazike kardiake
Patofiziologjia e humbjes së gjakut
Vlerësimi fillestar i pacientit
Identifikimi i shokut
Diferencimi klinik i shkakut të shokut

Shoku hemorragjik
Definimi i hemorragjisë
Efekti direkt i hemorragjisë
Shfrytëzimi klinik i skemës së klasifikimit
Ndryshimet sekondare në lëngje të lëndimi i indeve të buta
Menaxhimi fillestar i shokut hemorragjik
Ekzaminimi fizikal
Qasja e vijave vaskulare
Terapia fillestare me fluide
Evaluimi i reanimimit me lëngje dhe perfuzionit të indeve
Diureza
Bilanci acido-bazik
Vendimet terapeutike bazuar në reagimin ndaj reanimimit fillestar me lëngje
Reagimi i shpejt
Reagimi kalimtar
Reagimi minimal ose joreagueshmëria
Zëvendësimi i gjakut
Grupi i gjakut, Interaksioni dhe Grupi O i gjakut
Ngrohja e lëngjeve - Plazmës dhe Kristaloideve
Autotransfuzioni
Transfuzion masiv
~~Koagulopatia, konsiderata të veçanta~~

Barazimi i presionit të gjakut me debitin kardial
Mosha e shtyer
Atletët
Shtatzënia
Medikamentet
Hipotermia
Prania e Pacemaker-it
Rivlerësimi i përgjigjes së pacientit
Rivlerësimi i reagimit të pacientit dhe shmangia e komplikimeve
Hemorragjia e vazhdueshme
Mbingarkimi me lëngje dhe monitorimi i PVQ
Njohja e problemeve
Përmbledhje

Moduli 4: Trauma torakale

Plani
Hyrja
Kontrollimi Primar: Lëndimet jetëkërcënuese
Rrugët ajrore

Frymëmarrja
Qarkullimi
Torakostomia reanimuese
Kontrollimi sekondar
Pneumotoraksi i thjeshtë
Hemotoraksi
Kontuzioni pulmonar
Lëndimi i pemës trakeobronkiale
Lëndimi topitës i zemrës
Ruptura traumatike e aortës
Lëndimet traumatike të diafragmës
Ruptura topitëse e ezofagut
Manifestimet tjera të lëndimeve të krahërorit
Emfizema subkutane
Lëndimet krash (Crush) të krahërorit (asfiksia traumatike)
Frakturat e brinjëve, sternumit dhe shpatullës
Përmbledhje e kapitullit

Moduli 5: Trauma e barkut dhe pelvikut

Hyrja Anatomia e Abdomenit

Mekanizmi i lëndimit

Trauma e topitur

Trauma penetrante

Vlerësimi

Anamneza

Ekazminimi fizikal

Ndihmëse të ekzaminimit fizikal

Evalrimi i traumës abdominale

Indikacionet për laparotomi të rriturit

Diagnozat specifike

Lëndimet e diafragmës

Lëndimet e duodenit

Lëndimet pankreatike

Lëndimet urogjenitale

Lëndimet e organëve të zgavërta

Lëndimet e organeve solide

Moduli 6: Trauma e kokës

Hyrja

Rishikim i anatomisë

Tiparet unike të anatomisë dhe fiziologjisë së trurit

Skalpi

Kafka

Meningjet

Truri

Sistemi ventrikular

Kompartani intrakranial

Fiziologjia

Presioni intrakranial

Doktrina Monro-Kellie

Fluksi i gjakut cerebral

Klasifikimi i lëndimeve të kokës

Rëndesa e lëndimit

Morfologjia

Menaxhimi i lëndimeve të lehta trunore (GCS 13- 15)

Menaxhimi i lëndimeve mesatare trunore (GCS 9- 12)

Menaxhimi i lëndimeve të rënda trunore (GCS 3-8)

Kontrollimi primar dhe reanimimi

Kontrollimi sekondar

Procedurat diagnostike

Terapia mjekësore për lëndimet trunore

~~Fluidet intravenoze~~

~~Hiperventilimi~~

Manitoli

Kripërat hipertnike

Barbituratet

Antikonvulzantet Menaxhimi kirurgjikal

Plagët e skalpit

Frakturat depresive të kafkës

Mas - lezionet intrakraniale

Lëndimet penetrante trunore

Proгноza

Vdekja trunore

Moduli 7: Trauma e shtyllës kurrizore

Hyrja

Anatomia dhe fiziologjia

Shtylla kurrizore

Anatomia e palës kurrizore

Ekzaminimi i sensorikës

Miotomat

Shoku neurogjien apo shoku spinal
Efektet në sistemet tjera të organeve
Klasifikimi i lëndimeve të palcës kurrizore
Niveli
Rëndesa e deficitit neurologjik
Sindromat e palcës kurrizore
Morfologjia
Tipet specifike të lëndimeve të palcës
Dislokimi atlanto-okcipital
Fraktura e atlasit (C1)
C1 subluksacioni rotator
Frakturat e aksisit (C2)
Frakturat dhe dislokimet (C3 deri në C7)
Frakturat e shtyllës torakale (Th1 deri Th10)
Frakturat e kalimit torakolumbal (Th11 deri L1)
Frakturat lumbale
Lëndimet penetruese
Lëndime e topitura vaskulare karotide dhe vertebrale
Evalumi i Rëntgenit
Menaxhimi i përgjithshëm
Imobilizimi
Lëngjet intravenoze

Medikamentet

Transferi

Moduli 8: Trauma muskuloskeletore

Prezentimi

Kontrolla primare dhe reanimimi

Ndihmëse të kontrollimit primar

Imobilizimi i frakturës

Ekzaminimi radiologjik

Kontrollimi sekondar

Anamneza

Ekzaminimi fizikal

Lëndimet potencialisht jetëkërcënuese të gjymtyrëve

Hemorragjitë e mëdha arteriale

Crush Sindromi (Rabdomioliza traumatike)

Lëndimet kërcënuese të gjymtyrëve

Frakturat e hapura dhe lëndimet e nyjes

Lëndimet vaskulare, duke përfshirë amputimin traumatik

Sindromi kompartman

Dëmtimet neurologjike sekondare nga dislokimi i frakturës
Lëndimet tjera të ekstremiteteve
Kontuzionet dhe laceracionet
Lëndimet e nyjeve
Frakturat
Principet e imobilizimit
Frakturat femorale
Frakturat e gjurit
Frakturat e tibies
Frakturat e bërrylit
Lëndimet e ekstremitetit të sipërm dhe shuplakës
Kontrolla e dhimbjes
Lëndimet shoqëruese
Lëndimet okulte skeletale

Moduli 9: Lëndimet termike

Plani
Hyrja
Masat e menjëhershme jetëshpëtuese për lëndimet termike
Rrugët ajrore
Ndalja e procesit të djegies
Qasja intravenoze vlerësimi i pacientit me djegje

~~Anamneza~~
Zona e sipërfaqes trupore
Thellësia e djegies kontrollimi primar dhe reanimimi i pacientit me djegje
Rrugët ajrore
Frymëmarrja
Qarkullimi - Reanimimi i shokut nga djegia
Kontrollimi sekondar
Ekzaminimi fizikal
Dokumentimi
Përcaktimet bazë për pacientët me djegje të mëdha
Qarkullimi periferik në djegjet cirkumferenciale në ekstremitete
Vendosja e sondës gastrike
Narkotikët, analgjetikët dhe sedativët
Kujdesi i plagëve
Antibiotikët
Mbrojtja antitetanike
Djegjet kimike
Djegjet elektrike
Transferi i pacientit

Lëndimet nga i ftohti: Efekti lokal në inde
Llojet e mërdhirjeve
Menaxhimi i mërdhirjeve dhe i lëndimeve jongrirëse nga i ftohti
Lëndimet nga i ftohti: Hipotermia sistemike

Moduli 10: Trauma Pediatrike

Plani
Hyrja
Llojet dhe modelet e lëndimit
Karakteristikat unike të pacientëve pediatrik
Madhësia dhe forma
Skeleti
Sipërfaqja trupore
Statusi psikologjik
Efektet afatgjate
Pajisjet Rrugët ajrore
Anatomia
Menaxhimi
Frymëmarrja
Frymëmarrja dhe ventilimi
Torakostomia me gjilpërë dhe me tub
Qarkullimi dhe Shoku

Njohja e kompromitimit cirkulator
Përcaktimi i peshës dhe vëllimit të gjakut qarkullues
Qasja venoze
Reanimimi me lëngje
Zëvendësimi i gjakut
Diureza
Termorregullimi
Reanimimi kardiopulmonar
Trauma e krahërorit
Trauma abdominale
Vlerësimi
Ndihmesat diagnostike
Menaxhimi jo-operativ
Lëndimet specifike viscerales
Trauma e kokës
Vlerësimi
Menaxhim
Lëndimet e palcës kurrizore
Dallimet anatomike

Konsideratat radiologjike
Trauma muskuloskeletore
Anamneza
Humbja e gjakut
Konsideratat speciale të imaturitetit skeletor
Principet e imobilizimit
Keqëtrajtimi i fëmijës
Prevenimi

Moduli 11: Trauma Geriatrike

Plani
Hyrja
Llojet dhe modelet e lëndimit
Rrugët ajrore
Frymëmarrja dhe Ventilimi
Qarkullimi
Ndryshmet me moshën
Evalumi dhe Menaxhimi
Paaftësia: Lëndimet e trurit dhe palcës kurrizore
Ndryshmet me moshën
Evalumi dhe menaxhimi
Ekspozimi dhe mjedisi

Sistemet tjera

Sistemi muskuloskeletor
Nutricioni dhe metabolizmi
Sistemi imun dhe infeksionet
Rrethanat e veçanta
Medikamentet
Keqtrajtimi i të moshuarve
Vendimi i përfundimit të jetës
Përmbledhja e kapitullit

Moduli 12: Trauma në shtatzëni

Plani
Objektivat
Hyrja
Ndryshimet anatomike dhe fiziologjike të shtatzënisë
Dallimet anatomike
Vëllimi dhe përbërja e gjakut
Hemodinamika
Sistemi respirator

- Identifikimi i lëndimeve të kapakëve që mund të trajtohen nga mjeku i kujdesit parësor dhe ato që duhet t'i referohen një oftalmologu për trajtim.
- Shpjegoni se si të ekzaminoni syrin për një trup të huaj dhe si të hiqni trupat e huaj sipërfaqësorë për të parandaluar lëndime të mëtejshme.
- Identifikoni abrazionin e kornesë dhe përshkruani menaxhimin e duhur.
- Identifikoni hifemën dhe përshkruani menaxhimin fillestar dhe domosdoshmërinë e referimit tek një oftalmolog.
- Identifikoni lëndimet e syve që kërkojnë referim tek një oftalmolog.
- Identifikoni lëndimin rapturues të bulbusit dhe përshkruani menaxhimin e tij fillestar përpara se t'i referoheni një oftalmologu.
- Vlerësoni dhe trajtoni dëmtimet e syve që rezultojnë nga kimikatet.
- Vlerësoni një pacient me frakturë orbitale dhe përshkruani menaxhimin fillestar dhe nevojën për referim.
- Identifikoni hematomën retrobulbare dhe shpjegoni nevojën për referim të menjëhershëm

Apendix B

Hipotermia dhe lëndimet nga nxehtësia

Objektivat

- Identifikoni problemet që hasen në lëndimet për shkak të ekspozimit.
- Përshkruani dallimet midis hipotermisë aksidentale dhe hipotermisë terapeutike.
- Shpjegoni rrezikun e hipotermisë në pacientin e lënduar.
- Përcaktoni dy nivelet e dëmtimit nga nxehtësia: rrasjkapitja nga nxehtësia dhe goditja e nxehtësisë.

Apendix C

Ambientet e vështira dhe konflikti i armatosur (Leksion opsional)

Objektivat

- Shpjegoni ndikimin e mjediseve të vështira dhe armiqësore në kujdesin e viktimave.
- Përshkruani mjetet për kujdesin efektiv të aksidenteve masive.
- Diskutoni sfidat për kujdesin e viktimave në mjediset e vështira dhe konfliktet e armatosura

Apendix D

Skenarët e triazhës

Objektivat

- Definoni triazhën.
- Shpjegoni parimet e përfshira dhe faktorët që duhet të merren parasysh gjatë procesit të triazhimit.
- Zbatoni parimet e triazhës në skenarët aktual.

Biomekanika e lëndimit

Përplasja e udhëtarëve

Impakti frontal, anësor, nga prapa, i krahut, rrokullisja, hudhja
Përplasja e organeve, lëndimi kompresiv, ngadalësues
Përdorimi i rripave
Lëndimi i këmbësorit
Rëniet
Lëndimi shpërthyes (eksplozues)
Trauma penetrante
Shpejtësia
Plumbat, plaga nga arma e gjahut
Plaga hyrëse dhe dalëse

Imunizimi antitetanik
Prezantimi
Parimet e përgjithshme
Kujdesi kirurgjikal i plagës
Imunizimi pasiv

Skoret - Rezultatet e Traumës

Prezantimi
Trauma Skori i Rishikuar
Trauma Skori Pediatrik

Madhësia

Niveli i vetëdijes

Lëndimi muskuloskeletor
Përdorim i TSP

Parandalimi i lëndimeve

Prezantimi
Klasifikimi i Parandalimit të Lëndimeve
Matriksi i Haddon-it
Katër E-të e Parandalimit të Lëndimit
Zhvillimi i një Programi për Parandalimin e Lëndimeve-Qasja e Shëndetit Publik
Analizo të dhënat, ndërtoni koalicionet lokale, komunikoni problemin, zhvillimi dhe zbatimi i aktiviteteve të parandalimit, vlerësoni ndikimin e një ndërhyrje

ANEX III
ADVANCED CARDIAK LIFE SUPORT
ACLS

Kapitulli 1

Prezantimi te ACLS

Përshkrimi i kursit dhe qëllimi

Objektivat e kursit

Dizajnimi i kursit

Parakushtet e kursit dhe përgatitja

Aftësit BLS

Interpretimi i ritmit të EKG-së për Ritmet kryesore ACLS

Njohuri bazë për barnat dhe farmakologjinë ACLS

~~Konceptet efektive të ekipit të ringjalljes~~

Materialet e kursit

Manual i ofruesit ACLS

Adresa elektronike

Lista kontrolluese e përgatitjes së Prekursit

Kërkesat për përfundimin me sukses të kursit

Kursi i përditësimit të ACLS

ACLS literaturë/manuali standart për student me shkurtesa

Kapitulli 2

Qasja sistematike: Vlerësimi BLS dhe ACLS

Prezantimi

Objektivat e mësimit

Qasja sistematike: Vlerësimi BLS dhe ACLS

Vështrim i përgjithshëm i qasjes sistematike

Observimi BLS

Përmbledhje e ekzaminimit BLS

Observimi ACLS

Përmbledhje e vlerësimit ACLS

Kapitulli 3

Mbështetja themelore e jetës

Nisja e zinxhirit të mbijetesës

Ndryshimet e Udhëzimit të BLS 2020

BLS për të rriturit

BLS/RKP për të rritur me një shpëtimtar

BLS/RKP për të rritur me dy shpëtimtarë

Ventilimi në gojë me maskë për të rriturit

Ventilim me BVM për të rritur në RKP me dy shpëtimtarë

BLS për Fëmijë / Foshnja

BLS/RKP te fëmiju me një shpëtimtar

BLS/RKP te foshnja me një shpëtimtar

Ventilimi nga goja në maskë për fëmijë

Fëmija/infanti- foshnja BVM ventilim dhe RKP dy-shpëtimtare

Vetë-vlerësimi për BLS

Kapitulli 4

Mbështetje e avancuar e jetës kardiake

Anatomia dhe fiziologjia normale e zemrës

Vlerësimi ACLS (ABCD)

Menaxhimi i rrugëve ajrore

Ndihma bazike e rrugëve ajrore

Teknika bazë e rrugëve ajrore

Ndihma e avancuar e rrugëve ajrore

Qasja ndaj rrugëve

Vija intravenoze

Rruga intraoseale

Preparatet farmakologjike

Vetëvlerësimi për ACLS

Kapitulli 5

Parimet e defibrilimit të hershëm

Çelësat për përdorimin e një defibrilatori të jashtëm të automatizuar

Kriteret për përdorimin e AED

Operimet bazike me AED

Kapitulli 6

Sistemet e kujdesit

Reanimacion kardiopulmonar

Startimi i zinxhirit të mbijetesës

Kujdesi pas arrestit kardiak

Hipotermia terapeutike
Optimizimi i hemodinamikës dhe ventilimit
Ndërhyrja koronare perkutane
Kujdesi neurologjik
Sindroma akut koronar Koronare
Qëllimet e trajtimit të ACS
Goditja akute
Qëllimet e kujdesit për goditjen akute ishemike
Ekipi i Reanimacionit
Edukimi, Zbatimi, Ekipet
Vetë-vlerësimi për Sistemet e Kujdesit

Kapitulli 7

Rastet ACLS

Arrest respirator
Fibrilacioni ventrikular dhe takikardia ventrikulare pa puls
Aktiviteti elektrik pa puls dhe asistoli
Kujdesi pas arrestit kardiak
Mbështetja e presionit të gjakut dhe vazopresorët
Hipotermia
Menaxhimi i rrugëve ajrore
Bradikardia simptomatike
Takikardia
Takikardi simptomatike
Takikardi e qëndrueshme dhe e paqëndrueshme
Sindroma Koronare Akute
Goditja akute
Vetëvlerësimi për rastet ACLS

Kapitulli 8

ACLS esenciale ose bazike

Kapitulli 9

Mjete shtesë

Medi Code
Formulimi i pyetjeve ACLS
Testi/provimi final për ACLS

Kapitulli 10

Ritestimi i kandidatit për ACLS

Certifikimi përfundimtar

ANEX IV

TË DHËNAT BAZIKE PËR LËNDËN

Në këtë planprogram ndër të tjera përcaktohen: Javët përkatëse dhe temat që trajtohen në kuadër të lëndës, literatura e rekomanduar për lëndën përkatëse, mënyra e vlerësimit për lëndën, si dhe çështjet tjera të nevojshme për lëndën përkatëse.

Të dhënat bazike për lëndën	
Tituli i lëndës	BTLS
Niveli	Trajnim
Përshkrimi i lëndës	Kursi Basic Trauma Life Support (BTLS) është i krijuar për t'u siguruar ofruesve të kujdesit paraspitalor aftësitë e nevojshme për të ofruar një vlerësim të plotë ringjallje fillestare dhe transport të shpejtë të pacientit. Kjo është projektuar për paramedikët të cilët fillimisht duhet të vlerësojnë dhe stabilizojnë pacientët me traumë.
Objektivi i kursit	Objektivat kryesore të kursit janë që në përfundim të kursit, t'ju mësojë sekuencën e saktë të vlerësimit të pacientit me traumë, teknikat e ringjalljes dhe përgatitje për evakuim, dokumentimin e pacientit. Ai gjithashtu thekson ato kushte që nuk mund të stabilizohen në terren dhe kështu kërkojnë transport të shpejtë. Ky kurs përbëhet nga leksione, stacione praktike të aftësive dhe testime (të shkruara dhe praktike).
Rezultatet e pritura	Pas përfundimit të lëndës, studenti/kandidati duhet të jetë në gjendje të bëjë: Vlerësimin e vendndodhjes Vlerësimin primar

	Përpunimin e pacientit Menaxhimin e shkathtësive të vlerësimit të pacientit. Patologjinë e respiracionit, përkujdesja ndaj rrugëve të frymëmarrjes. Traumat torakale, trajtimi dhe vlerësimi i shokut. Traumat e kokës Traumat e boshtit kurrizor Traumat e abdomenit Lëndimet e ekstremiteteve Menaxhimi i djegieve Traumat të fëmijët, personat e moshuar si dhe gratë shtatzëna Arresti kardiopulmonar traumatic Masat mbrojtëse gjatë punës me gjak dhe agjentëve infektiv.
--	---

Procesi mësimor gjatë trajnimit do të zhvillohet në raport me një orë ligjerim dhe tri orë punë praktike (ushtrime) (1:3)

Aktiviteti	Ditë	Javë	Gjithsej
Ligjërata			
Ushtrime/teorike/praktike			
Ushtrime në terren			
Seminare/kollokfiume			
Koha e studimit vetanak të studentit			
Përgatitja përfundimtare për provim			

Totali

Metodologjia e mësimdhënies	Realizimi i ligjëratave interaktive, diskutime me kandidatët/studentë, ushtrime, teste, demonstrime praktike, seminare.
Metodat e vlerësimit	Vlerësimi i njohurive të studentëve bëhet gjatë tërë semestrit, duke përfshirë pjesëmarrjen dhe aktivitetin e tyre gjatë ligjëratave, ushtrimeve, si dhe kolokfiumeve pas çdo 4 kapitujve Pjesëmarrja në procesin mësimor: -Angazhimet në orët e ushtrimeve -Provimi final

Literatura

Literatura bazë	BTLS
-----------------	------

Plani i dizajnuar i mësimit

Java	Ligjërata që duhet të zhvillohet
------	----------------------------------

Java e parë	Hyrje për njohuri të përgjithshme
Java e dytë	Vlerësimi i vendndodhjes Vlerësimi primar dhe përpunimi i traumës të pacientit Shkathësitë e vlerësimit të pacientit
Java e tretë	Patologjia e respiracionit Përkujdesja ndaj rrugës së frymëmarrjes
Java e katërt	Trauma torakale Shkathësitë e trajtimit të traumës torakale
Java e pestë	Trajtimi dhe vlerësimi i shokut Teknika e kompenzimit të lëngjeve
Java e gjashtë	Trauma e kokës Kolokvium
Java e shtatë	Trauma e palcës kurrizore Teknikat e trajtimit të boshtit kurrizor
Java e tetë	Traumat e abdomenit Parapërgatitje për kolokvium
Java e nëntë	Lëndimet e ekstremiteteve Shkathësitë të traumës të ekstremiteteve
Java e dhjetë	Diegjet Kolokvium
Java e njëmbëdhjetë	Traumat të fëmijët Traumat të personave të moshuar
	Traumat në shtatëzani

Java e dymbëdhjetë	Pacientët nën ndikimin e alkoolit ose drogave Arresti kardiopulmonal traumatik
Java e trembëdhjetë	Masat e kujdesit gjatë punës me gjak dhe substanca të organizmit në rrethin jashtëspitalor
Testi	Testi përfundimtar për modulin e BTLS

Të dhënat bazike për lëndën

Titulli i lëndës	ACLS
Niveli	Trajnim
Përshkrimi i lëndës	Kursi i Avancuar i Mbështetjes së Jetës Kardiake (ACLS) është krijuar për të mësuar aftësitë e nevojshme për të vlerësuar dhe administruar kujdesin brenda 10 minutave të para të një arresti kardial të të rriturve. Ofruesit mësojnë aftësitë e nevojshme për të menaxhuar skenarët e avancuar të mbështetjes kardiake: Urgjencën e frymëmarrjes

	Llojet e ndryshme të arrestit kardiak (VT/VF e thjeshtë, VT/VF komplekse, PEA, aktiviteti Elektrik pa puls dhe asistoli) Urgjencat para arrestit (të qëndrueshme dhe të paqëndrueshme) bradikardi dhe takikardi, Sindroma akute koronare dhe goditjet në tru
--	---

Objektivi i kursit	ACLS është krijuar për t'u dhënë studentëve mundësinë për të praktikuar dhe demonstruar aftësi në aftësitë e mëposhtme të përdorura në ringjallje: Qasje sistematike BLS me cilësi të lartë Menaxhimi i rrugëve ajrore Njohja e ritmit Defibrilimi Akses intravenoz (IV)/intrakockor (IO) (vetëm informacion) Përdorimi i medikamenteve Kardioversioni Stimulimi transkutan Dinamika e ekipit Studentët do të praktikojnë zbatimin e këtyre dhe aftësive të tjera në rastet e simuluar dhe do të praktikojnë rolet e Udhëheqësit të Ekipit dhe të anëtarëve të ekipit
--------------------	--

Rezultatet e pritura	Pas përfundimit të kursit, kandidati/student duhet të jetë i aftë të ofroj njohuri dhe aftësi të mira për të trajtuar pacientë në situata emergjente
----------------------	--

Procesi mësimor gjatë trajnimit do të zhvillohet në raport me një orë ligjërime dhe tri orë punë praktike (ushtrime) 1:3

Aktiviteti	Orë	Ditë	Javë	Gjithsej
Ligjërata				
Ushtrime/teorike/praktike				
Ushtrime në terren				
Seminare/kollokfiume				
Koha e studimit vetanë të studentit				
Përgatitja përfundimtare për provim				

Totali

Metodologjia e mësimdhënies	Realizimi i ligjëratave interaktive, diskutime me kandidatët/studentë, ushtrime, teste, demonstrime praktike, seminare.
-----------------------------	---

Metodat e vlerësimit	Vlerësimi i njohurive të studentëve bëhet gjatë tërë semestrit, duke përfshirë pjesëmarrjen dhe aktivitetin e tyre gjatë ligjëratave, ushtrimeve, si dhe kolokfiumeve pas çdo 4 kapitujve Pjesëmarrja në procesin mësimor: -Angazhimet në orët e ushtrimeve -Provimi final
Literatura	
Literatura bazë	ACLS
Plani i dizajnuar i mësimi	
Java	Ligjërata që duhet të zhvillohet
Java e parë	Prezantimi i ACLS
Java e dytë	Qasja sistematike: Vlerësimi BLS dhe ACLS
Java e tretë	Parimet e defibrilimit të hershëm
Java e katërt	Mbështetja themelore e jetës
Java e pestë	Mbështetje e avancuar e jetës kardiake Kolokvium
Java e gjashtë	Sistemet e kujdesit
Java e shtatë	Rastet ACLS
Java e tetë	ACLS esenciale ose bazike
Java e nëntë	Mjete shtesë
Java e dhjetë	Ritëtimi i kandidatit për ACLS Kolokvium
Testimi	Testi përfundimtar për modulin e ATLS

Të dhënat bazike për lëndën	
Titulli i lëndës	ATLS
Niveli	Trajnim
Përshkrimi i lëndës	ATLS është program i përgatitjes mjekësore për trajtimin e urgjencave të rënda traumatike. Ofron udhëzime dhe teknika të avancuara për trajtimin e pacientëve me trauma të rënda, si dhe menaxhimin e tyre në mënyrë efikase dhe të koordinuar
Objektivi i kursit	Përmbajtja dhe aftësitë e paraqitura në këtë kurs janë të dizajnuara për të ndihmuar mjekët në ofrimin e kujdesit emergjent për pacientët traumatik. Koncepti i "orës së artë" thekson urgjencën e nevojshme për trajtimin e suksesshëm të pacientëve të lënduar dhe nuk ka për qëllim të përfaqësojë një periudhë "fikse" prej 60 minutave. Kursi ATLS siguron informacionin dhe aftësitë thelbësore për mjekët për të identifikuar dhe trajtuar lëndimet jetëkërcënuese dhe potencialisht

jetëkërcënuese nën presionet ekstreme të lidhura me kujdesin e këtyre pacientëve në rrethanën e shpejtë dhe në ankthin e një dhome për trauma. Kursi i ATLS është i zbatueshëm për klinikistët në një sërë situatash klinike. Është po aq e rëndësishme për ofruesit në një institucion të madh të mësimdhënies në Amerikë apo Evropë, ashtu siç është në një vend në zhvillim me objekte rudimentare. Pas përfundimit të kursit studentor të ATLS, pjesëmarrësi do të jetë në gjendje të:

1. Demonstrtoj konceptet dhe parimet e vlerësimeve primare dhe sekondare të pacientëve.
2. Vendosë prioritetet e menaxhimit në situatën e traumës.
3. Inicoj menaxhimin primar dhe sekondar të nevojshëm brenda orës së artë për menaxhimin e emergjencave të gjendjeve akute jetëkërcënuese.
4. Në praktikën e dhënë të simuluar klinike dhe kirurgjike të demonstroj aftësitë e mëposhtme, të cilat shpesh kërkohen në vlerësimin dhe trajtimin fillestar të pacientëve me lëndime të shumëfishta:
 - a. Vlerësim primar dhe sekondar të një pacienti me lëndime të simuluar dhe multiple

b. Krijim të një rruge ajrore të kalueshme dhe fillim të ventilimit të asistuar

- c. Intubim Orotrakeal në manikinët e rritur dhe infant
- d. Pulsoksimetri dhe detektim të dioksidit të karbonit në ajrin e nxjerrur
- e. Krikotiroidotomi
- f. Vlerësim dhe trajtim të një pacienti në shok, veçanërisht njohja e hemorragjive jetëkërcënuese
- g. Qasje venoze dhe intraoseale
- h. Dekomprimim pleural nëpërmjet torakecentezës me gjilpërë dhe futje së tubit torakal
- i. Njohje të tamponadës kardiake dhe trajtimin e duhur
- j. Identifikim klinik dhe radiografik të lëndimeve të krahërorit
- k. Përdorim të lavazhës peritoneale, ultrazërit (FAST) dhe tomografisë kompjuterike (TK) në vlerësimin e abdomenit
- l. Vlerësim dhe trajtim të një pacienti me lëndime trunore, duke përfshirë përdorimin e rezultatit Glasgow Coma Scale dhe TK të trurit

	m. Vlerësim të traumës së kokës dhe fytyrës përmes ekzaminimit fizik n. Mbrojtje të palcës kurrizore dhe vlerësimi radiografik dhe klinik i lëndimeve të shtyllës kurrizore o. Vlerësim dhe menaxhim të traumës muskuloskeletore p. Vlerësim të madhësisë dhe thellësisë së djegies dhe reanimimit me lëngje q. Njohje të problemeve të veçanta të lëndimeve tek foshnjat, të moshuarit dhe gratë shtatzëna r. Kuptim të parimeve të menaxhimit të fatkeqësive			
Rezultatet e pritura	Pas përfundimit të ATLS kandidati/studenti duhet të jetë i aftë të trajtoj pacientët me trauma të rënda në mënyrë të sigurtë dhe efikase			
Procesi mësimor gjatë trajnimit do të zhvillohet në raport me një orë ligjerim dhe tri orë punë praktike (ushtrime) 1:3				
Aktiviteti	Orë	Ditë	Javë	Gjithsej
Ligjërata				
Ushtrime/teorike/praktike				
Ushtrime në terren				
Seminare/kollokfiume				
Koha e studimit vetanak të studentit				
Përgatitja përfundimtare për provim				
Totali				
Metodologjia e mësimdhënies	Realizimi i ligjëratave interaktive, diskutime me kandidatët/studentë, ushtrime, teste, demonstrime praktike, seminare			
Metodat e vlerësimit	Vlerësimi i njohurive të studentëve bëhet gjatë tërë semestrit, duke përfshirë pjesëmarrjen dhe aktivitetin e tyre gjatë ligjëratave, ushtrimeve, si dhe kolokfiumeve pas çdo 4 kapitujve Pjesëmarrja në procesin mësimor: -Angazhimet në orët e ushtrimeve -Provimi final			
Literatura				
Literatura bazë	ATLS			
Plani i dizajnuar i mësimit				
Java	Ligjërata që duhet të zhvillohet			
Java e parë	Vlerësimi Fillestar dhe Menaxhimi Menaxhimi i rrugëve ajrore dhe ventilimit			

Java e dytë	Shoku Trauma torakale
Java e tretë	Trauma e barkut dhe pelvikut Trauma e kokës
Java e katërt	Trauma e shtyllës kurrizore Trauma muskuloskeletore
Java e pestë	Lëndimet termike Kolokvium
Java e gjashtë	Trauma Pediatrike Trauma Geriatrike Trauma në shtatzëni
Java e shtatë	Transferimi në kujdesin definitiv Trauma okulare: Vlerësimi dhe menaxhimi Hipotermia dhe lëndimet nga nxehtësia
Java e tetë	Ambientet e vështira dhe konflikti i armatosur (Leksion opsional) Skenarët e triazhës Biomekanika e lëndimit
Java e nëntë	Imunizimi antitetanik Skoret - Rezultatet e Traumës Parandalimi i lëndimeve Kolokvium
Testi përfundimtar	Testi përfundimtar për modulën e ATLS

*** Për implementimin e këtyre moduleve është e obliguar autorizimi nga qendrat e autorizuar
për ligjërimin dhe praktikimin e këtyre moduleve (BTLS, ACLS, ATLS)**

ANEX IV

LISTA E MEDIKAMENTEVE TË LEJUARA PËR ORDINIM NGA PARAMEDIKËT

Lista e medikamenteve të lejuara për paramedik ndryshon varësisht nga baza ligjore, standartet e shtetit dhe institucionit trajnues. Por disa nga medikamentet themelore që gjinden në literaturën bazë për trajimin për paramedik, janë vetëm disa nga medikamentet e poshtë shënuara:

Adrenalina (epinefrina)	Dopamina
Adenozina	Lidokaina
Amiodaron	Vazopresina
Atropinë sulfati	Manitol
Magnezium sulfate	Tramadol
Sol NaCl 0.9%	Antihistaminikë
Sol Ringer	Kortikosteroide (Deksazon)
Glukozë 5%	Gliceriltrenitrat
Amp Diazepam	Buskopen
Amp Diclofen	Klometol
Ketonal	Nalokson
O2 terapia	Pantoprazol
Bronkodilatatorë (Salbutamol)	Paracetamol
Furosemid	Gliceriltrenitrat
Glukagon	Morfina
Urbazon	Verapamil

Mënyrat e aplikimit të terapisë, ofrimit të ndihmës, njohurive lidhur me efektet e medikamenteve, mund të rregullohen dhe plotësohen apo aprovohen bazuar me ligjet dhe rregulloret e shtetit. Është e rëndësishme të bëhet njohja e plotë e medikamenteve me protokolet e punës dhe legjislacionin për përdorimin e tyre të ligjshëm dhe të sigurt.

Referencat

<https://www.docdroid.net/LyUQ3Eu/anatomia-e-njeriut-njohuri-baze-pdf>

<https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/23609291/>

https://education.ec.europa.eu/sites/default/files/document-library-docs/ects-users-guide_en.pdf

[advanced Trauma Life Support Course Manual](#)

[advanced trauma life support/student course manual](#)

[advanced cardiovascular life support/provider manual](#)

www.heart.org/cpr

[basic trauma life support /3 edition](#)
